

## POSTANOWIENIE

Dnia 10 lipca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Dobrowolski (przewodniczący)

SSN Tomasz Demendecki

SSN Paweł Księżak (sprawozdawca)

w sprawie z protestu wyborczego P. P. i K. T.

przeciwko ważności wyborów do Parlamentu Europejskiego w okręgu wyborczym nr (...)

przy udziale Prokuratora Generalnego, Zastępcy Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej i Przewodniczącego Okręgowej Komisji Wyborczej w W.

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 10 lipca 2019 r.

**1. co do zarzutów opisanych w punktach trzecim, siódmym i dziesiątym protestu – wyraża opinię, że są one zasadne w odniesieniu do obwodowej komisji wyborczej nr (...) w W., lecz stwierdzone naruszenia nie miały wpływu na wynik wyborów;**

**2. co do zarzutów opisanych w punktach czwartym, szóstym, dziewiątym i dwunastym protestu – wyraża opinię, że są one bezzasadne;**

**3. w zakresie zarzutów opisanych w punktach pierwszym, drugim, piątym, ósmym i jedenastym protestu – pozostawia protest bez dalszego biegu.**

## UZASADNIENIE

P. P. i K. T. wnieśli protest przeciwko ważności wyborów do Parlamentu Europejskiego, przeprowadzonych w dniu 26 maja 2019 r., a których wynik został ogłoszony w dniu 28 maja 2019 r., w obwodowej komisji wyborczej nr (...) w W. w okręgu wyborczym nr (...) – z powodu dopuszczenia się przestępstwa przeciwko wyborom, wymienionego w Rozdziale XXXI Kodeksu karnego, dotyczącego przebiegu głosowania, a także naruszenia prawa wyborczego określonego w Kodeksie wyborczym oraz w wytycznych dla obwodowych komisji wyborczych, zawartych w uchwale Państwowej Komisji Wyborczej nr 70/2019, a dotyczących przebiegu głosowania oraz ustalania wyników głosowania. Protest oparto na następujących zarzutach:

1. nienależytego zabezpieczenia pomieszczenia, w którym z soboty na niedzielę przechowywane były materiały wyborcze, i dopiero po interwencji u komisarza wyborczego i na Policji członka obwodowej komisji wyborczej nr (...) w W., K. T., na drzwi tego pomieszczenia została założona plomba; przewodniczący komisji, K. H., nie zgodził się jednak na zaplombowanie nieokrągowanych okien, pomimo wystarczającej ilości plomb. Przewodniczący obwodowej komisji wyborczej nr (...) w W. nie reagował także na kierowane przez członka obwodowej komisji wyborczej, A. P., groźby karalne pod adresem K. T.;

2. nieprzeliczenia ponownego kart do głosowania w niedzielę, 26 maja 2019 r., przed rozpoczęciem głosowania – tj. naruszenia pkt 35 ust. 2 i 3 wytycznych dla obwodowych komisji wyborczych, dotyczących zadań i trybu przygotowania oraz przeprowadzenia głosowania w obwodach głosowania utworzonych w kraju w wyborach do Parlamentu Europejskiego zarządzonych na dzień 26 maja 2019 r., stanowiących załącznik do uchwały nr 70/2019 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 26 kwietnia 2019 r.;

3. stemplowania kart wyborczych przez zastępcę przewodniczącego obwodowej komisji wyborczej nr (...) w W., S. L., w obecności tylko dwóch członków komisji, poza lokalem wyborczym, w pomieszczeniu oddalonym od lokalu wyborczego; działało się to mimo zwrócenia uwagi na to naruszenie prawa wyborczego przez członka obwodowej komisji wyborczej, K. T., oraz męża zaufania, P. P. – tj. naruszenia art. 39 § 2a Kodeksu wyborczego, art. 497a

Kodeksu wyborczego, art. 42 § 3 Kodeksu wyborczego oraz pkt 34 i pkt 36 wytycznych dla obwodowych komisji wyborczych, dotyczących zadań i trybu przygotowania oraz przeprowadzenia głosowania w obwodach głosowania utworzonych w kraju w wyborach do Parlamentu Europejskiego zarządzonych na dzień 26 maja 2019 r., stanowiących załącznik do uchwały nr 70/2019 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 26 kwietnia 2019 r.;

4. opuszczenia w czasie głosowania przez zastępcę przewodniczącego obwodowej komisji wyborczej nr (...) w W., S. L., po nieobecność przewodniczącego komisji, lokalu wyborczego, w celu udania się do osobnego pomieszczenia, gdzie następnie stemplowała karty wyborcze; działało się to mimo zwrócenia uwagi na to naruszenie prawa wyborczego przez członka obwodowej komisji wyborczej, K. T., oraz męża zaufania, P. P. – tj. naruszenia art. 42 § 3 Kodeksu wyborczego oraz pkt 34 i pkt 36 wytycznych dla obwodowych komisji wyborczych, dotyczących zadań i trybu przygotowania oraz przeprowadzenia głosowania w obwodach głosowania utworzonych w kraju w wyborach do Parlamentu Europejskiego zarządzonych na dzień 26 maja 2019 r., stanowiących załącznik do uchwały nr 70/2019 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 26 kwietnia 2019 r.;

5. nieuzasadnionego żadnymi racjonalnymi powodami usunięcia przez komisarza wyborczego ze składu obwodowej komisji wyborczej nr (...) w W. K. T., która od początku pracy w komisji zwracała uwagę na łamanie prawa wyborczego, poczynawszy do złego zabezpieczenia pomieszczenia z materiałami wyborczymi, a następnie nieprzestrzegania wymaganego w dniu głosowania składu komisji i liczenia oraz stemplowania kart poza lokalem wyborczym;

6. nieprzeliczenia wszystkich kart do głosowania zaraz po ich wyjęciu z urny, a rozpoczęciu natychmiastowej ich segregacji – tj. naruszenia art. 71 § 1 Kodeksu wyborczego;

7. podzielenia obwodowej komisji wyborczej na grupki przy segregacji i liczeniu głosów wyjętych z urny; działało się to pomimo zwrócenia uwagi na to naruszenie prawa wyborczego przez męża zaufania, P. P. – tj. naruszenia art. 71 § 1a Kodeksu wyborczego oraz pkt 69 i pkt 79 wytycznych dla obwodowych komisji wyborczych, dotyczących zadań i trybu przygotowania oraz przeprowadzenia

głosowania w obwodach głosowania utworzonych w kraju w wyborach do Parlamentu Europejskiego zarządzonych na dzień 26 maja 2019 r., stanowiących załącznik do uchwały nr 70/2019 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 26 kwietnia 2019 r.; a także dopuszczenia się przestępstwa przeciwko wyborom, o którym mowa w art. 248 pkt 4 Kodeksu karnego;

8. niepodpisaniu protokołu ręcznego w formie „ołówkowej” długopisem i podpisaniem go przez członków obwodowej komisji wyborczej nr (...) w W. – tj. naruszenia pkt 94 wytycznych dla obwodowych komisji wyborczych, dotyczących zadań i trybu przygotowania oraz przeprowadzenia głosowania w obwodach głosowania utworzonych w kraju w wyborach do Parlamentu Europejskiego zarządzonych na dzień 26 maja 2019 r., stanowiących załącznik do uchwały nr 70/2019 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 26 kwietnia 2019 r.;

9. próby ingerencji informatyka w treść uwag do protokołu końcowego, które zamierzał wpisać mąż zaufania, P. P., oraz jeden z członków obwodowej komisji wyborczej nr (...) w W.; ostatecznie, dzięki zdecydowanej postawie P. P. uwagi obu wymienionych osób zostały przez informatyka wpisane – tj. naruszania art. 103b § 1 ust. 3 Kodeksu wyborczego, art. 513c Kodeksu wyborczego oraz pkt 86 wytycznych dla obwodowych komisji wyborczych, dotyczących zadań i trybu przygotowania oraz przeprowadzenia głosowania w obwodach głosowania utworzonych w kraju w wyborach do Parlamentu Europejskiego zarządzonych na dzień 26 maja 2019 r., stanowiących załącznik do uchwały nr 70/2019 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 26 kwietnia 2019 r.; a także dopuszczenia się przestępstw przeciwko wyborom, o których mowa w art. 248 pkt 3 i art. 249 pkt 4 Kodeksu karnego;

10. sfalszowania protokołu końcowego komputerowego poprzez podpisanie przez wszystkich członków obwodowej komisji wyborczej nr (...) w W. nagłówek „Przy sporządzaniu raportu ostrzeżeń obecni byli członkowie OKW” – podpisy te złożone zostały pod presją przewodniczącego obwodowej komisji wyborczej nr (...) w W., mimo że mąż zaufania P. P. zwrócił członkom komisji uwagę, że poświadczają nieprawdę, gdyż nie byli obecni w czasie pracy informatyka, niezgodnie z prawem pracował on bowiem poza lokalem wyborczym, pod nieobecność minimalnego składu obwodowej komisji wyborczej – tj. popełnienia

przestępstwa przeciwko wyborom, o którym mowa w art. 248 pkt 2 i 3 Kodeksu karnego;

11. pracy informatyka poza lokalem wyborczym, w osobnym pomieszczeniu, poza kontrolą i możliwością obserwacji jego pracy przez wszystkich członków obwodowej komisji wyborczej – tj. naruszenia pkt 89 wytycznych dla obwodowych komisji wyborczych, dotyczących zadań i trybu przygotowania oraz przeprowadzenia głosowania w obwodach głosowania utworzonych w kraju w wyborach do Parlamentu Europejskiego zarządzonych na dzień 26 maja 2019 r., stanowiących załącznik do uchwały nr 70/2019 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 26 kwietnia 2019 r.;

12. niedołączenia do protokołu końcowego i niewywieszenia na budynku, w którym znajdował się lokal wyborczy, uwag do protokołu usuniętego za niezłomną postawę i uczciwość członka obwodowej komisji wyborczej nr (...) w W., K. T. – tj. popełnienia przestępstwa przeciwko wyborom, o którym mowa w art. 248 pkt 2 i 3 Kodeksu karnego.

Wobec powyższego, wnoszący protest wnieśli o uznanie zasadności wszystkich dwunastu zarzutów, których skutki w znacznym stopniu mogły zniekształcić wynik wyborów do Parlamentu Europejskiego w obwodowej komisji wyborczej nr (...) w W., a także o rozstrzygnięcie o ważności wyborów oraz o przeprowadzenie ponownych wyborów do Parlamentu Europejskiego w obwodowej komisji wyborczej nr (...) w W. wraz ze wskazaniem czynności, od której należy ponowić postępowanie wyborcze. Jednocześnie wnoszący protest zażądali przywrócenia K. T. na funkcję przez nią pełnioną przed odwołaniem i zadośćuczynienia finansowego za utracone przez nią korzyści.

W odpowiedzi na protest Prokurator Generalny wniósł o uznanie zarzutów opisanych w punktach drugim, trzecim, czwartym, szóstym, siódmym i jedenastym za zasadne – wskazując jednocześnie, że zarzucane naruszenia nie miały wpływu na wynik wyborów. W zakresie zarzutów opisanych w punktach pierwszym, piątym, ósmym, dziewiątym, dziesiątym i dwunastym Prokurator Generalny wniósł o pozostawienie protestu bez dalszego biegu.

W odpowiedzi na protest Zastępcy Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej wyraził opinię, że jeżeli rzeczywiście miały miejsce opisane przez

wnoszących protest sytuacji (nieprzeliczenie kart do głosowania w dniu głosowania, wykonywanie obowiązków w mniejszym niż wymagany składzie komisji lub bez obecności przewodniczącego lub jego zastępcy, dzielenie się komisji obwodowej na grupy podczas ustalania wyników głosowania, wykonywanie obowiązków przez osobę odpowiedzialną za obsługę informatyczną bez obecności członków komisji), to zarzuty te są zasadne, lecz według oceny Komisji nie miały one wpływu na wynik wyborów. Zastępca Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej podkreślił przy tym, że mimo licznych zarzutów oraz wniosku o powtórzenie wyborów w tym obwodzie głosowania, wnoszący protest nie kwestionują ważności wyborów ani nie podważają wyboru jakiegokolwiek posła do Parlamentu Europejskiego, o czym mowa w art. 82 § 3 Kodeksu wyborczego. Zastępca Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej wyraził także opinię, że w pozostałym zakresie protest nie spełnia wymogów formalnych i powinien zostać pozostawiony bez dalszego biegu, zgodnie z art. 241 § 3 i art. 243 § 1 w zw. z art. 336 Kodeksu wyborczego.

W odpowiedzi na protest Przewodniczący Okręgowej Komisji Wyborczej w W. wskazał, że żaden z punktów protestu nie wskazuje na okoliczności, które mogłyby wpłynąć na wynik wyborów. Zaznaczył, że z pisemnych wyjaśnień, złożonych przez siedmiu członków obwodowej komisji wyborczej nr (...) w W., wynika, iż w trakcie prac komisji – zarówno przed otwarciem lokalu wyborczego, jak i w trakcie głosowania i liczenia głosów – nie doszło do nieprawidłowości. Podział prac i ich rozplanowanie przestrzenne były w ocenie Przewodniczącego Okręgowej Komisji Wyborczej w W. optymalne. Przewodniczący wskazał, że skoro nie udało się przed otwarciem lokalu wyborczego ostemplować wszystkich kart do głosowania, a brak było miejsca w samym lokalu wyborczym, by prace te dokończyć, wybrano najbliższe przylegające pomieszczenie, a przy stemplowaniu kart byli obecni członkowie komisji, którzy nie byli niezbędnymi przy obsłudze wyborców. W ocenie Przewodniczącego Okręgowej Komisji Wyborczej w W. działania obwodowej komisji wyborczej nr (...) w W. były w tym zakresie racjonalne i uzasadnione warunkami lokalowymi. Przewodniczący podkreślił, że z protokołu wyników głosowania w obwodzie wynika, iż doszło do nieprawidłowości w zakresie rozliczenia jednej karty, co nie ma żadnego wpływu na wynik wyborów. Co do

odwołania K. T. Przewodniczący Okręgowej Komisji Wyborczej w W. wskazał, że argumentacja zawarta we wniosku o jej odwołanie, liczba członków komisji opowiadających się za odwołaniem, jak również fakt, że interweniująca w lokalu wyborczym Policja nie stwierdziła nieprawidłowości, uzasadniały odwołanie K. T.. W związku z powyższym, Przewodniczący Okręgowej Komisji Wyborczej w W. wyraził opinię, że zarzuty protestu są bezzasadne, a sam protest powinien zostać oddalony.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 241 § 1 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 684; dalej: k.w.) protest przeciwko ważności wyborów do Sejmu wnosi się na piśmie do Sądu Najwyższego w terminie 7 dni od dnia ogłoszenia wyników wyborów przez Państwową Komisję Wyborczą w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. Nadanie w tym terminie protestu w polskiej placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe jest równoznaczne z wniesieniem go do Sądu Najwyższego.

Art. 241 § 3 k.w. stanowi, iż wnoszący protest powinien sformułować w nim zarzuty oraz przedstawić lub wskazać dowody, na których opiera swoje zarzuty.

Stosowanie do art. 242 § 1 k.w. Sąd Najwyższy rozpatruje protest w składzie 3 sędziów w postępowaniu nieprocesowym i wydaje, w formie postanowienia, opinię w sprawie protestu. Art. 242 § 2 k.w. przewiduje, że opinia, o której mowa w § 1, powinna zawierać ustalenia co do zasadności zarzutów – ocenę, czy przestępstwo przeciwko wyborom lub naruszenie przepisów kodeksu miało wpływ na wynik wyborów.

Zgodnie z art. 336 k.w. do protestów wyborczych i postępowania w sprawie stwierdzenia ważności wyborów do Parlamentu Europejskiego stosuje się odpowiednio przepisy art. 241-246.

Relevantny z punktu widzenia niniejszej sprawy jest także art. 82 k.w., którego § 1 przewiduje, że przeciwko ważności wyborów, ważności wyborów w okręgu lub wyborowi określonej osoby może być wniesiony protest z powodu:

1) dopuszczenia się przestępstwa przeciwko wyborom, określonego w rozdziale XXXI Kodeksu karnego, mającego wpływ na przebieg głosowania, ustalenie wyników głosowania lub wyników wyborów lub

2) naruszenia przepisów kodeksu dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyników wyborów, mającego wpływ na wynik wyborów.

Art. 82 § 3 k.w. stanowi z kolei, iż protest przeciwko ważności wyborów w okręgu wyborczym lub przeciwko wyborowi posła, senatora, posła do Parlamentu Europejskiego, radnego lub wójta może wnieść wyborca, którego nazwisko w dniu wyborów było umieszczone w spisie wyborców w jednym z obwodów głosowania na obszarze danego okręgu wyborczego.

Nie ulega wątpliwości, iż wnoszący protest – P. P. i K. T. – są wyborcami, których nazwiska w dniu wyborów były umieszczone w spisie wyborców w obwodach głosowania na obszarze okręgu wyborczego nr (...) – są oni zatem uprawnieni do wniesienia protestu przeciwko ważności wyborów do Parlamentu Europejskiego w tym okręgu. Sformułowany przez nich protest został wniesiony z zachowaniem przewidzianego w art. 241 § 1 k.w. siedmiodniowego terminu.

Przechodząc do analizy zarzutów protestu, za zasadne – w odniesieniu do obwodowej komisji wyborczej nr (...) w W. – należało uznać zarzuty opisane w punktach trzecim, siódmym i dziesiątym protestu.

Co do zarzutu opisanego w punkcie trzecim protestu – zarzutu stemplowania kart wyborczych przez zastępcę przewodniczącego obwodowej komisji wyborczej nr (...) w W., S. L., w obecności tylko dwóch członków komisji, poza lokalem wyborczym, w pomieszczeniu oddalonym od lokalu wyborczego – okazał się on zasadny z następujących względów.

W pkt 35 ppkt 3 wytycznych dla obwodowych komisji wyborczych, dotyczących zadań i trybu przygotowania oraz przeprowadzenia głosowania w obwodach głosowania utworzonych w kraju w wyborach do Parlamentu Europejskiego zarządzonych na dzień 26 maja 2019 r., stanowiących załącznik do uchwały nr 70/2019 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 26 kwietnia 2019 r. (dalej: wytyczne) wskazano, że w dniu wyborów, przed rozpoczęciem głosowania, komisja ostemplowuje karty do głosowania – w miejscu na to przeznaczonym – swoją pieczęcią; w celu uniknięcia wydania wyborcy karty nieważnej zaleca się



ostemplowanie wszystkich kart do głosowania przed otwarciem lokalu, tj. przed godziną 7.00; w razie niemożności wykonania tej czynności przed rozpoczęciem głosowania, należy kontynuować stemplowanie kart bezpośrednio po godzinie 7.00, pamiętając, że należy wydawać ostemplowane egzemplarze karty przybyłym w tym czasie wyborcom. Po ostemplowaniu wszystkich kart pieczęcią komisji należy je wraz z pieczęcią komisji odpowiednio zabezpieczyć. Przed rozpoczęciem wykonywania tych czynności komisja jest zobowiązana do ponownego sprawdzenia, czy otrzymana pieczęć jest właściwa. Zgodnie z art. 42 § 3 k.w. w ostemplowywaniu kart do głosowania – podobnie jak w toku innych czynności w dniu wyborów – powinien uczestniczyć możliwie pełny skład komisji, nie mniejszy jednak niż  $\frac{2}{3}$  jej pełnego składu, w tym przewodniczący komisji lub jego zastępca. Z treści pisemnych wyjaśnień złożonych przez członków obwodowej komisji wyborczej nr (...) w W.: K. H., Z. M., S. L., J. H., U. W., T. O. i A. K. wynika, iż stemplowanie kart do głosowania odbywało się „w miejscu na to wyznaczonym, obok sali wyborczej” – nie zaprzeczono zatem twierdzeniom wnoszących protest co do niewłaściwego składu komisji, uczestniczącego w wykonywaniu tej czynności. Zgodnie zaś z art. 230 k.p.c., który znajduje w niniejszej sprawie odpowiednie zastosowanie z mocy art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 242 § 1 k.w., gdy strona nie wypowie się co do twierdzeń strony przeciwnej, sąd, mając na uwadze wyniki całej rozprawy, może fakty te uznać za przyznane. Mając zatem na uwadze powyższe, a także treść innych przedstawionych przez wnoszących protest dowodów – tj. dowodu z nagrania, zawierającego zapis rozmów między członkami obwodowej komisji wyborczej nr (...) w W.: zastępcą przewodniczącego komisji, S. L., i K. T. – należało uznać za wiarygodne twierdzenie wnoszących protest co do tego, iż stemplowanie kart wyborczych odbywało się w obecności składu komisji mniejszego niż  $\frac{2}{3}$  jej pełnego składu. Brak jest jednak podstaw do stwierdzenia, iż opisane naruszenie miało wpływ na wynik wyborów do Parlamentu Europejskiego w okręgu wyborczym nr (...) – wnoszący protest nie wskazali ani nie przedstawili bowiem żadnych dowodów, aby w jakikolwiek sposób wpłynęło to na wadliwe ustalenie wyników wyborów w tym okręgu.

Co do zarzutu opisanego w punkcie siódmym protestu – zarzutu podzielenia obwodowej komisji wyborczej na grupki przy segregacji i liczeniu głosów wyjętych z urny – okazał się on zasadny z następujących względów.

Stosownie do art. 71 § 1a k.w. wszystkie czynności obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie wykonywane są wspólnie przez członków komisji w liczbie stanowiącej co najmniej  $\frac{2}{3}$  jej pełnego składu, w tym przewodniczącego lub jego zastępcy. Podobnie, zgodnie z pkt 69 wytycznych czynności związane z ustalaniem wyników głosowania w obwodzie i sporządzaniem protokołu głosowania komisja wykonuje wspólnie. Nie jest dopuszczalne tworzenie z członków komisji grup roboczych, które wykonywałyby oddzielnie czynności po zakończeniu głosowania. Jak wynika z treści sprawozdania sporządzonego przez wnoszącego protest P. P. – który w czasie wyborów pełnił funkcję męża zaufania – zastępcą przewodniczącego obwodowej komisji wyborczej nr (...) w W., S. L., podjęła decyzję o liczeniu głosów w zespołach – „urna zostaje otwarta, głosy są stopniowo wykładane na połączone stoły. Na tych stołach odbywa się podział kart z głosami od razu na poszczególne listy. Podział pracy wyglądał tak, że dwie – trzy osoby z komisji brały karty ze stosu i kwalifikowały je, a dwie – trzy inne osoby, siedząc wokół stołu, otrzymywały od nich sklasyfikowane karty i umieszczały w stosach poszczególnych list”. W pisemnych wyjaśnieniach członkowie obwodowej komisji wyborczej nr (...) w W.: K. H., Z. M., S. L., J. H., U. W., T. O. i A. K. wskazali, iż „nie było podziału na grupy robocze, komisja w pełnym składzie pracowała w sali wyborczej, przy jednym stole podczas liczenia głosów”. Okoliczność, że komisja pracowała w tym samym pomieszczeniu, przy jednym stole – na co wskazuje zresztą także wnoszący protest P. P. – nie świadczy jednak jeszcze o tym, iż nie doszło do naruszenia procesu wyborczego poprzez odstąpienie od wspólnego wykonywania czynności związanych z ustalaniem wyników głosowania w obwodzie. Mając na uwadze całokształt zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, zważywszy w szczególności na fakt, iż w pisemnych wyjaśnieniach członków komisji nie odniesiono się do szczegółowego opisu przebiegu procesu ustalania wyników głosowania, zawartego w przygotowanym przez P. P. sprawozdaniu, ograniczając się wyłącznie do stwierdzenia, że „nie było podziału na grupy robocze, komisja w pełnym składzie

pracowała w sali wyborczej, przy jednym stole podczas liczenia głosów”, stwierdzić należało, iż wiarygodnym jest twierdzenie wnoszących protest co do zaistnienia opisanego naruszenia procesu wyborczego, a co za tym idzie – sformułowany w tym zakresie zarzut uwzględnić. Brak jest jednak podstaw do stwierdzenia, iż opisane naruszenie miało wpływ na wynik wyborów do Parlamentu Europejskiego w okręgu wyborczym nr (...) – wnoszący protest nie wskazali ani nie przedstawili bowiem żadnych dowodów, aby w jakikolwiek sposób wpłynęło to na wadliwe ustalenie wyników wyborów w tym okręgu.

Co do zarzutu opisanego w punkcie dziesiątym protestu – zarzutu sfałszowania protokołu końcowego komputerowego poprzez podpisanie przez wszystkich członków obwodowej komisji wyborczej nr (...) w W. nagłówka „Przy sporządzaniu raportu ostrzeżeń obecni byli członkowie OKW” – okazał się on zasadny z następujących względów.

Z treści pisemnych wyjaśnień, złożonych przez członków komisji: K. H., Z. M., S. L., J. H., U. W., T. O. i A. K. wynika, iż protokół końcowy został sporządzony w obecności przewodniczącego komisji i męża zaufania. Nie ulega przy tym wątpliwości, że raport ostrzeżeń powstaje w toku sprawdzania danych z ręcznie sporządzonego projektu protokołu głosowania za pomocą aplikacji „Protokoły obwodowe”, dostarczonej wraz z systemem informatycznym Wsparcie Organów Wyborczych – jest on sporządzany jeżeli komisja, po analizie ostrzeżeń zasygnalizowanych przez aplikację, dojdzie do wniosku, że dane liczbowe są prawidłowe (pkt 88 ppkt 3 wytycznych). Zgodnie ze wspomnianym już z art. 71 § 1a k.w. wszystkie czynności obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie wykonywane są wspólnie przez członków komisji w liczbie stanowiącej co najmniej  $\frac{2}{3}$  jej pełnego składu, w tym przewodniczącego lub jego zastępcy. Podobnie, z pkt 89 wytycznych wynika, iż w każdym etapie prac w aplikacji, oprócz osoby odpowiedzialnej za obsługę informatyczną komisji, powinni brać udział wszyscy członkowie komisji obecni w lokalu wyborczym, w tym przewodniczący komisji lub jego zastępca; przy tych czynnościach mogą być też obecni mężowie zaufania i obserwatorzy społeczni oraz obserwatorzy międzynarodowi. W wyniku sprawdzenia danych z ręcznie sporządzonego projektu protokołu głosowania za pomocą wspomnianej aplikacji powstaje zaś protokół

końcowy. Wobec powyższego, za wiarygodne należy uznać twierdzenia wnoszących protest, iż przy sporządzaniu raportu ostrzeżeń – który, jak wskazano powyżej, powstaje w toku sporządzania protokołu końcowego głosowania – nie byli obecni wszyscy członkowie obwodowej komisji wyborczej nr (...) w W., co stanowi uchybienie procedury wyborczej poprzez naruszenie art. 71 § 1a k.w. i pkt 89 wytycznych – a tym samym, przesądza o zasadności omawianego zarzutu. Brak jest jednak podstaw do stwierdzenia, iż opisanie naruszenie miało wpływ na wynik wyborów do Parlamentu Europejskiego w okręgu wyborczym nr (...) – wnoszący protest nie wskazali ani nie przedstawili bowiem żadnych dowodów, aby w jakikolwiek sposób wpłynęło to na wadliwe ustalenie wyników wyborów w tym okręgu.

Bezzasadne okazały się natomiast zarzuty opisane w punktach czwartym, szóstym, dziewiątym, dziesiątym i dwunastym protestu.

Co do zarzutu opisanego w punkcie czwartym protestu – zarzutu opuszczenia w czasie głosowania przez zastępcę przewodniczącego obwodowej komisji wyborczej nr (...) w W., S. L., po nieobecność przewodniczącego komisji, lokalu wyborczego, w celu udania się do osobnego pomieszczenia, gdzie następnie stemplowała karty wyborcze – należało stwierdzić, iż jest on bezzasadny, a to z następujących przyczyn.

Wnoszący protest nie przedstawili wiarygodnego dowodu potwierdzającego, że w czasie prac obwodowej komisji wyborczej nr (...) w W. doszło do sytuacji, gdy komisja pracowała pod jednoczesną nieobecność przewodniczącego i jego zastępcy – a okoliczność ta została w sposób wyraźny zaprzeczona przez członków obwodowej komisji wyborczej nr (...) w W.: K. H., Z. M., S. L., J. H., U. W., T. O. i A. K. w złożonych przez nich pisemnym oświadczeniu. Wobec powyższego brak jest podstaw do stwierdzenia, iż doszło do naruszenia art. 42 § 3 k.w., zgodnie z którym od chwili rozpoczęcia głosowania aż do jego zakończenia w lokalu wyborczym muszą być równocześnie obecni członkowie obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie w liczbie stanowiącej co najmniej  $\frac{2}{3}$  jej pełnego składu, w tym przewodniczący komisji lub jego zastępca.

Co do zarzutu opisanego w punkcie szóstym protestu – zarzutu nieprzeliczenia wszystkich kart zaraz po ich wyjęciu z urny, a rozpoczęciu

natychmiastowej ich segregacji – stwierdzić należy, iż jest on bezzasadny, a to z następujących przyczyn.

Zgodnie z art. 71 § 1 k.w. po wykonaniu czynności, o których mowa w art. 70, przewodniczący obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie otwiera urnę wyborczą, po czym komisja liczy wyjęte z urny karty do głosowania i ustala liczbę kart ważnych i liczbę kart nieważnych oraz, odpowiednio do przeprowadzanych wyborów, liczbę głosów ważnych oddanych na poszczególnych kandydatów albo na poszczególne listy kandydatów i każdego kandydata z tych list, a także liczbę głosów nieważnych. Stosownie do art. 71 § 2 k.w. kart do głosowania przedartych całkowicie na dwie lub więcej części nie bierze się pod uwagę przy obliczeniach, o których mowa w § 1. Podobnie, zgodnie z pkt 76 wytycznych komisja przegląda wszystkie karty i wydziela z nich karty całkowicie przedarte na dwie lub więcej części, których nie bierze pod uwagę przy obliczeniach. Z kolei w pkt 75 wytycznych przewidziano, że w pierwszej kolejności po otwarciu urny i wyjęciu z niej kart, wyjmuje się karty do głosowania ze znajdujących się w urnie kopert na kartę do głosowania w głosowaniu korespondencyjnym i ustala ich liczbę. W świetle powyższego należy stwierdzić, iż okoliczność, że wszystkie karty nie zostały przeliczone natychmiast po ich wyjęciu z urny wyborczej, nie może stanowić podstawy zarzutu protestu – skoro procedura wyborcza w pierwszej kolejności przewiduje konieczność wyjęcia kart znajdujących się w kopertach na kartę do głosowania korespondencyjnego i ustalenia ich liczby oraz wydzielenia kart całkowicie przedartych, które z kolei nie powinny być w ogóle liczone.

Co do zarzutu opisanego w punkcie dziewiątym protestu – zarzutu próby ingerencji informatyka w treść uwag do protokołu głosowania, które zamierzał wpisać mąż zaufania, P. P., oraz jeden z członków obwodowej komisji wyborczej nr (...) w W. – stwierdzić należy, iż jest on bezzasadny, a to z następujących przyczyn.

Jak wynika z treści samego protestu, owe uwagi zostały umieszczone w treści protokołu głosowania – nie można zatem mówić o naruszeniu wynikającego z art. 75 § 7 k.w. i art. 103 § 1 pkt 3 k.w. oraz pkt 86 wytycznych Państwowej Komisji Wyborczej, a przysługującego mężom zaufania obecnym przy pracach komisji i

członkom komisji uczestniczącym w jej pracach prawa do wniesienia uwag do protokołu głosowania.

Co do zarzutu opisanego w punkcie dwunastym protestu – zarzutu niedołączenia do protokołu głosowania i niewywieszenia na budynku, w którym znajdował się lokal wyborczy, uwag do protokołu usuniętego członka obwodowej komisji wyborczej nr (...) w W., K. T. – wskazać należy, iż jest on bezzasadny, a to z następujących przyczyn.

Jak wynika z treści art. 75 § 7 k.w., doprecyzowanej przez pkt 86 wytycznych, uwagi do protokołu głosowania może zgłosić członek obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania uczestniczący w jej pracach. Nie ulega zaś wątpliwości, iż w chwili sporządzania protokołu głosowania – co z oczywistych względów miało miejsce po zakończeniu głosowania – K. T. nie była już członkiem obwodowej komisji wyborczej nr (...) w W., na mocy postanowienia nr (...)/2019 Komisarza Wyborczego w W. z dnia 26 maja 2019 r. w sprawie zmiany w składzie obwodowej komisji wyborczej nr (...) w Dzielnicy (...) została bowiem odwołana z uwagi na nienależyte wykonywanie wynikających z pełnionej funkcji obowiązków. Niezależnie od powyższego wskazać należy, iż uwagi członków komisji uczestniczących w jej pracach wpisywane są bezpośrednio do protokołu – w punkcie 21 protokołu (pkt 86 wytycznych). Nawet jeżeli treść owych uwag nie mieści się na formularzu i w związku z tym zostaną one napisane na odrębnych kartach, dołączonych do protokołu, to okoliczność ta musi zostać zaznaczona w punkcie 21 protokołu (pkt 86 wytycznych).

W zakresie zarzutów opisanych w punktach pierwszym, drugim, piątym, ósmym i jedenastym protestu, protest należało pozostawić bez dalszego biegu, a to z następujących przyczyn.

Stosownie do art. 243 § 1 k.w. Sąd Najwyższy pozostawia bez dalszego biegu protest wniesiony przez osobę do tego nieuprawnioną lub niespełniającą warunków określonych w art. 241. Niedopuszczalne jest przywrócenie terminu do wniesienia protestu.

Wnoszący protest, formułując zarzuty opisane w jego punktach pierwszym, drugim, piątym, ósmym i jedenastym, bądź nie wskazali w ogóle, na czym miałyby się one opierać (jak w przypadku punktu pierwszego i piątego), bądź powołali się

wyłącznie na naruszenie postanowień wytycznych (jak w przypadku punktu drugiego, ósmego i jedenastego).

Jak wskazuje się zaś w orzecznictwie, prawo wyborcy do wniesienia protestu przeciwko ważności wyborów nie oznacza, że może on kwestionować cokolwiek, co wiązałoby się z wyborami, lecz powinien sformułować zarzuty oraz przedstawić lub wskazać dowody, na których te zarzuty opiera, przy czym powinny być to zarzuty dotyczące naruszenia przepisów Kodeksu wyborczego w zakresie ustalonym w art. 82 § 1 tego Kodeksu. Przedmiotem zarzutów przeciwko ważności wyborów może być albo dopuszczenie się przestępstwa przeciwko wyborom, albo naruszenie przepisów Kodeksu wyborczego dotyczących głosowania, ustalania wyników głosowania lub wyników wyborów. Jeżeli zarzut protestu dotyczy przestępstwa przeciwko wyborom, to konieczne jest określenie przez wnoszącego protest rodzaju czynu, czasu i miejsca jego popełnienia i sprecyzowanie jego znamion tak, aby możliwa była jego kwalifikacja według przepisów Kodeksu karnego o przestępstwach przeciwko wyborom i referendum. Zgodnie z art. 243 § 1 Kodeksu wyborczego, Sąd Najwyższy pozostawia bez dalszego biegu protest niespełniający warunków określonych w art. 241 Kodeksu, co dotyczy także protestu, który wykracza poza przewidziany tym Kodeksem przedmiot i granice protestu wyborczego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2014 r., III SW 53/14).

Skoro zatem K. T. i P. P., w zakresie zarzutów opisanych w punktach pierwszym, drugim, piątym, ósmym i jedenastym protestu, nie wskazali w sposób wymagany przez normę art. 82 § 1 k.w. ich podstawy, protest w tej części należało pozostawić bez dalszego biegu – podnoszone przez wnoszących protest w ramach wskazanych zarzutów okoliczności nie mieszczą się bowiem w ustawowo wytyczonych granicach, co czyni protest – w wskazanym zakresie – niedopuszczalnym.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 242 § 1 i 2 k.w. w zw. z art. 336 k.w. oraz art. 243 § 1 k.w. w zw. z art. 336 k.w., orzekł jak w sentencji postanowienia.

